

สร้างองค์ประกอบที่ดีที่สุดสำหรับการบริหาร ระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน

เรียบเรียงโดย จรัสศรี รุ่งวิชานิววัฒน์
ส่วนน้ำเสียชุมชน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ

กรมควบคุมมลพิษ ได้ทำการศึกษามาตรฐานระบบการจัดการ ISO 9001:2000 ISO 14001:2001 และ มอก.18000 ซึ่งเป็นระบบการจัดการองค์กรที่ยอมรับในระดับสากล โดยได้นำหลักเกณฑ์ในมาตรฐานดังกล่าวมาพัฒนาเป็นมาตรฐานของ“ระบบการจัดการน้ำเสียชุมชน (Municipal Sewage Management System: MSMS 2008)” ซึ่งเป็นมาตรฐานบริหารงานที่ดีสำหรับองค์กรที่ดำเนินการบริหารจัดการ ควบคุมการทำงานที่เกี่ยวข้องกับน้ำเสียชุมชน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่นำระบบนี้ไปประยุกต์ใช้จะสามารถสร้างองค์ประกอบที่ดีในการบริหารซึ่งสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนได้ว่าระบบบำบัดน้ำเสียรวมที่ให้บริการภายในชุมชนของตนนั้น มีการทำงานมีประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอ โดยองค์ประกอบที่ดีในการบริหารจัดการตามข้อกำหนดของระบบ MSMS 2008 นั้นประกอบด้วย 6 ข้อ (รูปที่ 1) ดังนี้

ข้อกำหนดที่ 1 ด้านนโยบาย

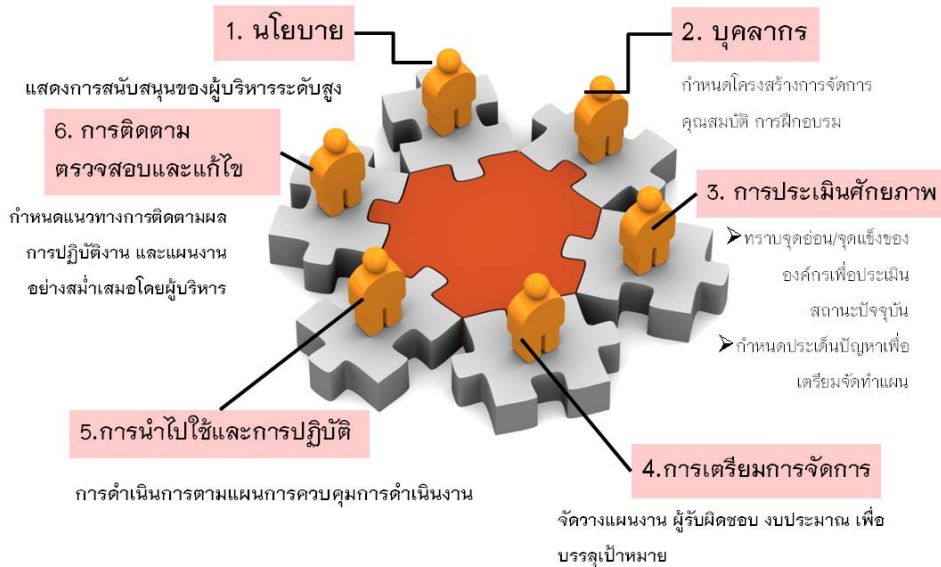
ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการกำหนดทิศทางของการจัดการน้ำเสียชุมชน โดยจัดทำเป็นเอกสารพร้อมทั้งลงนามโดยผู้บริหารระดับสูงเพื่อแสดงเจตจำนงในการจัดการน้ำเสียชุมชน นโยบายดังกล่าวต้องมีการแสดงเจตจำนงที่จะ (1)ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ (2)ปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการน้ำเสียชุมชนอย่างต่อเนื่อง (3)จัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอเหมาะสมในการดำเนินการตามระบบ

ในการกำหนดนโยบาย ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น นอกจากนี้ จะมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์นโยบายเพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบ เข้าใจ จุดมุ่งหมายของนโยบาย และปฏิบัติตามนโยบาย หน่วยงานต้องทบทวนนโยบายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพิจารณาความเหมาะสม สอดคล้อง ของนโยบายและปรับปรุงตามความเหมาะสม

ข้อกำหนดที่ 2 ด้านบุคลากร(โครงสร้างการจัดการ)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการกำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำเสียชุมชน รวมทั้งจัดทำเป็นเอกสารและเผยแพร่ให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง ภายในองค์กรทราบ โดยเจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ซึ่งมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการจัดการน้ำเสียชุมชนจะมีคุณสมบัติที่เหมาะสม ผู้บริหารระดับสูงต้องเป็นผู้นำในการแสดงความรับผิดชอบและดูแลให้มีการปรับปรุงระบบการจัดการอย่างสม่ำเสมอ

ระบบการจัดการน้ำเสียชุมชน

รูปที่ 1 ข้อกำหนดระบบการจัดการน้ำเสียชุมชนเพื่อสร้างองค์ประกอบที่ดี

ข้อกำหนดที่ 3 ด้านการประเมินศักยภาพ

องค์กรจะมีการดำเนินการประเมินศักยภาพในการปรับปรุงการจัดการน้ำเสียชุมชนโดยมีการพิจารณาจากข้อมูลการจัดการน้ำเสียชุมชน ได้แก่

- (1) สัดส่วนน้ำเสียที่ส่งเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียรวม การใช้งานประสิทธิภาพของระบบบำบัดน้ำเสียรวม และผลคุณภาพน้ำทิ้งทั้งในอดีตและปัจจุบัน
- (2) ศักยภาพในการปรับปรุงโดยประเมินเปรียบเทียบกับจัดการและระบบบำบัดน้ำเสียรวมกับของหน่วยงานอื่น
- (3) การรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ จากบุคลากรภายในหน่วยงาน

ข้อกำหนดที่ 4 ด้านการเตรียมการจัดการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการจัดทำแผนการจัดการระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน โดยจะต้องกำหนดแผนงาน วัตถุประสงค์และเป้าหมาย รวมถึงบุคลากรและทรัพยากรเพื่อให้บรรลุตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้โดยผู้บริหารสูงสุด รวมถึงจะมีการวางแผนปฏิบัติการสำหรับการจัดการน้ำเสียชุมชนและการควบคุมการใช้งานระบบบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพที่ยอมรับได้

ข้อกำหนดที่ 5 ด้านการนำไปใช้และการปฏิบัติ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการจัดการฝึกอบรมความรู้ ความสามารถที่จำเป็นแก่บุคลากร มีการจัดกลไกการประชาสัมพันธ์ การรับและการตอบสนองข้อมูลข่าวสารแก่บุคลากร รวมถึงมีกลไกควบคุมการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในแต่ละกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำเสียชุมชน เพื่อให้แน่ใจว่า กิจกรรมทั้งหลายดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามนโยบายและเตรียมการจัดการ รวมถึงการบำรุงรักษาอุปกรณ์ตามกำหนดเวลาที่เหมาะสม

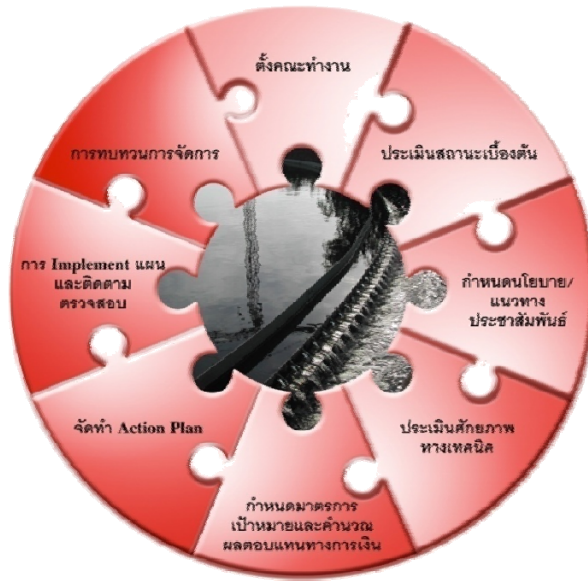
ข้อกำหนดที่ 6 ด้านการติดตามตรวจสอบ และ แก้ไข

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีกลไกการติดตามตรวจสอบและการวัดผลการปฏิบัติ ทั้งเชิงรุกและเชิงรับเพื่อให้บรรลุนโยบายที่กำหนดไว้ รวมถึงกลไกแก้ไขข้อบกพร่องที่พบจากการติดตามตรวจสอบการวัดผลการปฏิบัติ

เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำระบบ MSMS 2008 ไปประยุกต์ใช้นั้น บุคลากรทุกระดับไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเอกชนจะมีการพัฒนาแนวทางของระบบบริหารจัดการเดิมให้เป็นไปตามหลักการขององค์ประกอบที่ดีของระบบ MSMS 2008 ซึ่งกรมควบคุมมลพิษได้จัดทำแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการ MSMS 2008 เพื่อเป็นการสนับสนุนให้การพัฒนา ระบบ MSMS 2008 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างราบรื่น มีการนำระบบการจัดการไปใช้อย่างกว้างขวาง และเพื่อป้องกันไม่ให้ความรู้ไม่เข้าใจ กลายเป็นอุปสรรค โดยแนวทางการพัฒนาระบบฯ นี้จะมีการแบ่งเป็น 8 ขั้นตอน (รูปที่ 2) ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1	การตั้งคณะทำงานและกำหนดโครงสร้างการจัดการ
ขั้นตอนที่ 2	การประเมินสถานะเบื้องต้น
ขั้นตอนที่ 3	การกำหนดนโยบายและการประชาสัมพันธ์
ขั้นตอนที่ 4	การประเมินระดับนัยสำคัญ (ศักยภาพทางเทคนิค)
ขั้นตอนที่ 5	การจัดลำดับความสำคัญ กำหนดมาตรการและเป้าหมาย
ขั้นตอนที่ 6	การจัดทำแผนปฏิบัติการ
ขั้นตอนที่ 7	การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ
ขั้นตอนที่ 8	การทบทวนผลการดำเนินการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำแต่ละขั้นตอนไปดำเนินการก่อนหลังได้ตามลำดับความเหมาะสม (Priority) โดยเมื่อดำเนินการจนครบทุกขั้นตอนแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะมีองค์ประกอบที่ดีครบถ้วนตามข้อกำหนดของระบบการจัดการน้ำเสียชุมชน สำหรับแนวทางการพัฒนาในแต่ละขั้นตอนนั้นจะนำเสนอในบทความครั้งต่อไป

รูปที่ 2 แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการน้ำเสียชุมชน 8

เอกสารอ้างอิง

- 1.สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ.2552.คู่มือระบบการจัดการน้ำเสียชุมชน (MSMS 2008) (พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม).